

Боровик Л. А.

Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука

ВИЗНАЧЕННЯ У ЗАСОБАХ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ РОЛІ НАТО У КОСОВСЬКОМУ КОНФЛІКТІ: УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

На основі ретроспективного аналізу косовського збройного конфлікту за аналізований період здійснено характеристику передумов і факторів конфлікту, виокремлено шість періодів конфлікту, визначено роль НАТО у розв'язанні конфлікту. Встановлено, що Російська Федерація у ЗМІ до сьогодні стверджує, що основною метою пропаганди на стратегічному рівні було формування позитивного для США і НАТО на Балканах. Тим самим доведено, що Росія використовує означені факти як спосіб виправдати власну агресію по відношенню до України (окупація Криму і війна на Донбасі). Визначено, що нинішній Інформаційний простір характеризується посиленням тенденцій, які маніпулюють масовою свідомістю в глобальному масштабі і відіграють вагомий роль не тільки у вирішенні збройних конфліктів, але й беруть безпосередню участь в їх перебігу.

Нові політичні та інформаційні технології забезпечують швидший доступ до населення, що посилює процеси активізації і збурення свідомості інструментами, до яких вдається Російська Федерація для поширення сумнівів у цінностях демократичних інституцій та послаблення міжнародної довіри до Європейського Союзу й НАТО, країн-членів Альянсу, міжнародних партнерів, а також України, нині є надзвичайно небезпечними. Тому, автор, піднімаючи питання наслідків косовського конфлікту, наголошує на тому, що Україна при ухваленні стратегічних рішень щодо вирішення конфлікту в Криму і на Донбасі, сьогодні має врахувати практику цього регіону, спираючись на міжнародну підтримку і координацію.

На основі наукової літератури проведено ретроспективний аналіз конфлікту і здійснено його коротку характеристику. У 1945–1992 рр. на Балканському півострові існувала Союзна Федеративна Республіка Югославія (СФРЮ), а одним із її суб'єктів була Соціалістична Республіка Сербія. В межах союзу Сербія була, ніби федерацією у складі федерації, оскільки до її складу входили Автономні області Воєводина та Косово. Упродовж другої половини ХХ ст. відбулось збільшення прав автономій у складі республіки. Зокрема, згідно тексту Конституції Соціалістичної Республіки Сербії 1974 р. всі рішення щодо Косово і Воєводини Белград змушений був погоджувати з місцевою владою автономій. Автономні краї не володіли правом виходу зі складу Сербії [1].

Ключові слова: протистояння, збройний конфлікт, інформаційна сфера, ЗМІ, медіа-технології, НАТО, маніпуляція, дестабілізація.

Актуальність. Досвід міжнародно-політичної взаємодії свідчить, що конфлікти за об'єктивними ознаками та межами поширення, мають суттєвий вплив на систему міжнародних відносин. На основі історико-хронологічного аспекту конфлікту в Косово можемо констатувати, що врегулювання сучасних локальних та субрегіональних конфліктів ускладнюються активним поширенням новітніх медіа-технологій, які сприяють активізації нестабільності і загрози національній і світовій безпеці.

Аналіз останніх джерел і публікацій. Дослідженням питання озброєних конфліктів в Європі займалися багато вітчизняних і зарубіжних науковців, журналістів, експертів військових конфлік-

тів серед яких: Дж. Гудбі [3], Р. Детрез [8], І. Джаняшія [22], Є. Єнін [22], І. Куса [22], Н. Іщенко (Гумба) [22], В. Лажнік [21], О. Маначинський [15], М. Мартинова [5], А. Моренчук [21], І. Попов [22], С. Романенко [6], Н. Романюк [21], П. Рудяков [2], Щелін [22], А. Улуян [6; 17], С. Федонюк [21], Б. Шмельова [6].

Мета статті полягає у визначенні ролі НАТО у конфлікті в Косово. Для досягнення мети автором визначено таку систему дослідницьких завдань: з'ясувати що таке НАТО, навести коротку характеристику структури і визначити його мету; визначити ефективність НАТО у сучасному контексті; на основі історичних подій визначити, яким чином НАТО врегулю-

вав проблеми у Косово; визначити політичні результати операції НАТО проти Югославії і тим самим довести роль Альянсу у даному конфлікті. На основі поставлених завдань сформувані об'єктивні висновки для України, оскільки обидва конфлікти мають такі спільні ознаки.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Політика федеративного центру щодо сербських автономій в СФРЮ проводилась під керівництвом Й. Б. Тіто і мала на меті збереження балансу між народами федерації. Проте, зважаючи на постійні міжетнічні спалахи у багатонаціональному Косово, автономні права косовських албанців стали предметом обговорення в сербському суспільстві. Згідно Конституції Сербії 1990 р. вони були значно обмежені, тому у 1990-ті роки розгорнулася боротьба між політичними лідерами албанської нацменшини й керівництвом Сербії щодо статусу Косово. У 1998–1999 рр. конфлікт переріс у складну кризу, до врегулювання якої долучилось міжнародне співтовариство [2].

Варто відмітити, що косовська війна – термін, яким характеризують два паралельні у часі конфлікти на території СФРЮ: 1) конфлікт у Косово, розпочатий 28 лютого 1998 етнічно албанською Армією визволення Косова, метою якої було здобуття незалежності краю, проти сербської поліції та югославської армії; 2) бомбардування Югославії силами НАТО, що тривало з 24 березня 1999 по 11 червня 1999.

Що стосується історії албансько-сербського протистояння в Косово, то ми, взяли за основу підхід до виокремлення етапів П. Рудякова, в основу якого входить шість періодів (табл.).

В період з 1988 по 1990 р. Косово втратило свою самостійність і потрапила під контроль Пре-

зидента Сербії С. Мілошевича [3]. За повідомленням Посольства України в Белграді, албанські ЗМІ були «приведені до порядку», а політичні лідери заарештовані [4].

У липні 1990 р. косовський парламент прийняв Декларацію про незалежність [5], Косово проголошено «конституційно-політичним утворенням рівноправних націй і громадян, в якому албанці, серби та інші народи Косово, вважаються нацією, а не меншиною» [6].

У липні 1990 р. влада Сербії призупинила діяльність парламенту і уряду Косово [7] і розпустила парламент Косово на таємному зібранні в місті Качаник у вересні 1990 р., затвердила конституцію республіки Косово [8]. В тексті конституції зазначалося, що самопроголошена республіка Косово є: демократичною державою албанського народу і людей інших національностей, які мають її громадянство; неподільною і з повним суверенітетом; офіційна мова – албанська [6].

Водночас 28 вересня 1990 р. була прийнята нова Конституція Сербії, відповідно до якої Косово втрачало свій попередній статус, зокрема: «територія Республіки – єдина, неділима і невідчужувана» (стаття 4); автономний край Косово і Метохія – форма територіальної автономії (стаття 6); програми економічного, наукового, технологічного, демографічного, регіонального і соціального розвитку краю ставились у залежність від плану розвитку Республіки Сербії; повноваження органів самоврядування Косово зводились до виконання законів та інших нормативних актів Республіки Сербії (стаття 109); передбачались механізми вирішення спірних питань між Белградом і Пріштиною на користь федеративного центру [9].

Таблиця

Підхід до виокремлення етапів Балканської кризи

№ з/п	Період	Назва етапу	Характеристика етапу
1.	1988–1990 рр.	Втрата самостійності Косово	пониження прав Косово до статусу територіальної автономії
2.	1990–1996 рр.	Мирний опір політиці діючої влади	створення албанцями краю власних паралельних органів влади і мирний опір політиці Белграду
3.	1996–1999 рр.	Терористична діяльність албанського збройного формування	діяльність терористичної Армії Визволення Косово на території Косово
4.	вересень 1998–1999 рр.	Діяльність міжнародного співтовариства	втручання міжнародного співтовариства у врегулювання конфлікту
5.	березень – червень 1999 р.	Військова діяльність НАТО	військова акція НАТО на території Союзної Республіки Югославії
6.	червень 1999 р.	Діяльність міжнародної Місії ООН	перебування Косово під міжнародним протекторатом Місії ООН

Джерело: побудовано автором за даними [2–6]

Отже, Конституція Сербії 1990 р. і конституція, прийнята албанцями в місті Качаник, містили положення, які суперечили одне одному. Прийняття цих документів свідчило про існування двох взаємовиключних за змістом варіантів розвитку автономії Косово, носіями яких були серби та албанці. Непримиренність сторін у цьому питанні визначили розвиток краю впродовж наступних років.

Масовий виступ албанського населення за свої права в 1990 р. було швидко придушено. На знак протесту албанці бойкотували вибори до органів влади Сербії. Натомість в жовтні 1991 р. вони провели свій референдум про незалежність і суверенітет за результатами якого, албанське населення автономії продемонструвало одноставність у питанні підтримки незалежності Косово. При 89 % явці на дільниці для голосування, 87 % учасників висловились «за» [11].

В такій ситуації сербська влада застосувала тиск і заходи примусу щодо албанців краю. Були закриті албанські заклади освіти і Академія науки та мистецтва, припинені передачі албанською мовою на радіо і телебаченні [10].

Формою протесту албанців став пасивний спротив усьому сербському. Учні та студенти албанської національності перестали відвідувати навчальні заклади, в яких навчання проводилось за сербськими програмами і продовжили навчання у не призначених для цього приватних будинках. Ігноруючи всі ініціативи Белграду, албанці Косово заявляли про своє невизнання легітимності конституційного ладу в країні. Албанські лідери звинувачували сербів в утисках. Зокрема, закони про трудову повинність в умовах надзвичайного стану, про освіту в Косово, про ЗМІ, про створення громадських підприємств, на думку албанців Косово, дискримінували їх права.

Влітку 1990 р. в Косово були створені перші політичні партії національної спрямованості [10].

У квітні 1992 р. югославські республіки Сербія та Чорногорія утворили нову державу – Союзу Республіку Югославія (далі СРЮ). Країна одразу опинилась у центрі громадянських воєн на території югославських республік Хорватії та Боснії і Герцеговини. Щодо СРЮ були застосовані міжнародні санкції [11].

В жовтні 1996 р. у зв'язку з врегулюванням ситуації в Боснії і Герцеговині були зняті санкції міжнародного співтовариства щодо СРЮ [12].

На початку 1996 р. мирні методи боротьби ДСК були піддані критиці з боку албанського суспільства. Наприкінці 1996 р. на території

Косово почала активно діяти АВК, яка орієнтувалась на силові методи боротьби. Керівництво АВК висунуло ідею привернення уваги міжнародного співтовариства до албанської проблеми у Сербії. Як перехідний етап на шляху незалежності Косово пропонувався міжнародний протекторат. Досягнути успіху АВК планувала за допомогою збройної боротьби. Наслідками її в 1996 р. було 31 зіткнення АВК і сил внутрішніх справ Сербії.

В 1997 р. їх число збільшилось до 55 зіткнень. Поширення радикальних ідей в албанському національному русі загрожувало політиці ДСК [13].

Таким чином, сербські політики та суспільство не хотіли йти на компроміс у конфлікті, а серед албанців Косово все більшою підтримкою користувались радикальні сили. Водночас проблема викликала занепокоєння міжнародної спільноти. Офіційна влада Сербії здійснювала певні кроки, намагаючись покращити свій імідж на міжнародній арені. Зокрема з метою поліпшення відносин зі США, уряд СРЮ дав дозвіл відкрити в червні 1996 р.

Держсекретар США В. Крістофер зробив заяву про відкриття Інформаційного центру. Відкриття такого центру албанські політики сприйняли як значну подію для всього населення Косово і стверджували, що це конкретний знак того, що справа зрушила з «мертвої точки». Водночас сербська частина Косово й серби поза межами краю різко негативно оцінили факт відкриття Інформаційного центру США. Найбільш радикальні з них підкреслювали, що це робиться з метою повернення Косово колишньої автономії, або навіть повного відокремлення від Сербії [11, с. 95–96].

Вихід з ситуації С. Мілошевич спробував знайти через переговори з албанським лідером. В травні 1998 р. відбулась зустріч С. Мілошевича та І. Ругови, проте наслідки цієї зустрічі були мінімальними. Лідерами сторін було відхилено ініціативу Німеччини і США про включення в переговори АВК. Натомість влітку 1998 р. радикальні сили Косово поставили вимогу відмінити закони, прийняті після 1989 р. і визнати незалежність краю, що було неприйнятно для сербської сторони. Непоступливість сторін призвела до посилення збройного протистояння між сербськими силами безпеки та бойовиками АВК влітку 1998 р. Збройні формування албанців взяли під свій контроль південні райони краю. А вже в серпні-вересні 1998 р. серби придушили основні осередки опору і взяли Косово під свій контроль [15].

Реакцією міжнародного співтовариства було збільшення тиску на керівництво СРЮ у межах

від введення санкцій до заяв про наміри збройного втручання. Зокрема, Резолюція РБ ООН зобов'язувала Белград вдатись у Косово до наступних дій: припинення всіх військових операцій, виведення сербських сил безпеки з краю, створення умов для повернення біженців, моніторингу конфлікту, вільного доступу міжнародних організацій на косовську територію і пошуку політичного вирішення проблеми [16].

Погрозами військового втручання міжнародне співтовариство схилило С. Мілошевича вивести війська з Косово і допустити на територію краю місію спостерігачів ОБСЄ. Але в січні 1999 р. албанські радикали порушили перемир'я і конфлікт розгорівся з новою силою.

Внаслідок загибелі мирного населення с. Рачак 15 січня 1999 р. в ході збройного протистояння, сербська сторона зазнала чергової хвилі осуду з боку світової громадськості. Переговори в Рамбуйє поблизу Парижа 6–23 лютого 1999 р. та другий раунд переговорів у березні 1999 р. не принесли очікуваних результатів і ще більше налаштували міжнародне співтовариство проти керівництва СРЮ. Найбільш болючим для Белграду під час переговорів було питання допущення на територію Косово міжнародного контингенту. Зрештою з 24 березня по 10 червня 1999 р. територія СРЮ зазнала бомбових ударів НАТО.

Слід відмітити, що лідери сторін конфлікту намагалися домовитись в розпал військової акції НАТО. В травні 1999 р. відбулась зустріч С. Мілошевича та І. Ругови, під час якої президент невідомої Республіки Косово закликав до закінчення війни. Була досягнута також домовленість про щотижневі зустрічі представників сторін для вирішення спільних проблем. Проте переговори викликали незадоволення албанців Косово і зумовили катастрофічне падіння популярності І. Ругови, який був змушений протягом травня – червня 1999 р. залишити територію краю [17].

Військова операція НАТО в СРЮ завершилась з підписанням резолюції РБ ООН № 1244, яка була гарантією суверенітету країни на території Косово, відповідно до якої з Косово виводились сили безпеки Сербії і розформовувалась АВК. Одночасно на територію краю допускався міжнародний персонал та військовий контингент. Формувалась тимчасова адміністрація для Косово, створювались умови для повернення біженців [18].

З часу підписання документу сербською стороною, косовське питання перестало бути виключно внутрішньою справою Республіки Сербія і потра-

пило в залежність від рішень міжнародного співтовариства. З червня 1999 р. економічна політика в Косово проводилась незалежно від Белграду і під керівництвом Тимчасової міжнародної адміністрації ООН в регіоні.

Підсумовуючи, варто наголосити, що албансько-сербське протистояння в Косово вилилось у кризу наприкінці 90-х рр. ХХ ст. Косовський конфлікт 1998–1999 рр., на нашу думку, був зумовлений порушенням таких передумов і факторів:

- конфлікт у Косово розгорівся у 1990 р., як наслідок державних перетворень у Сербії і непродуманої політики С. Мілошевича;

- албанці у 90-х рр. ХХ ст. не визнавали легітимності влади Белграду і вдавались до різних форм опору як мирних, так і радикальних (збройних);

- складність виявлення і знешкодження збройних груп АВК силами безпеки Сербії полягала в тому, що це були партизанські формування, які користувались широкою підтримкою населення;

- спираючись на принципи Гельсінських угод 1975 р. С. Мілошевич дії міжнародного співтовариства у 1998–1999 рр. вважав втручанням у внутрішні справи Сербії;

- у 1999 р. югославський президент, побоюючись втрати авторитету в суспільстві не допустив міжнародні війська на територію Сербії для роз'єднання сторін конфлікту;

- вихід з ситуації С. Мілошевич бачив у переговорах з прихильником легальних методів політичної боротьби І. Руговою і категорично відкидав компроміс з терористичною АВК;

- міжнародне співтовариство, зіткнувшись в першій половині 90-х рр. ХХ ст. з грубими порушеннями прав людини в таких державах, як Ірак, Сомалі, Руанда, Боснія і Герцеговина, активно розробляло механізми «гуманітарної інтервенції», яка передбачала втручання міжнародних посередників в конфлікт між сербами і албанцями у Косово.

Невизначеність з приводу статусу автономного краю перетворилась на серйозну проблему сербської державності і стала джерелом нестабільності в регіоні. Змінити це положення змогла б міжнародна безпека.

Таким чином, подальше дослідження спрямовано на визначенні ролі НАТО у конфлікті в Косово.

Система міжнародної безпеки – це сукупність спеціальних зобов'язань, гарантій, взаємозв'язків і механізмів, що існують між її учасниками і спря-

мовані на забезпечення її стабільного існування і розвитку. Завдяки добре налагодженій системі комунікацій, досвіду проведення військових акцій, відпрацьованому в ході регулярних навчань і маневрів, розгалуженій системі інформації і тилового забезпечення, сили НАТО можуть швидко зорієнтуватися в обстановці та вжити заходів щодо попередження конфлікту і запобігання його ескалації.

Північноатлантичний альянс був створений на основі договору між державами-членами, кожна з яких приєдналась до нього добровільно після завершення публічного обговорення і відповідної парламентської процедури. Договір поважає індивідуальні права всіх держав – членів Альянсу, а також їхні міжнародні зобов'язання згідно зі Статутом ООН.

Головною метою НАТО є захист свободи і безпеки всіх її членів політичними та військовими засобами відповідно до Статуту ООН.

НАТО довела свою ефективність у якості організації, здатної до примушування до миру, а також до активної миротворчості. Після закінчення «холодної війни» Альянс був прямо задіяний у 4 конфліктах: у Боснії і Герцеговині, у Косові, у Македонії та в Афганістані.

Унаслідок операції НАТО в Косово 1999 р. зупинено операції військ Югославії проти албанських загонів та цивільних. Фактично, ця операція є єдиною бойовою наступальною операцією НАТО за всю історію Альянсу. Війні проти Югославії передували півторарічні напружені переговори про врегулювання проблеми, зокрема, Югославії пропонувалися різні форми вирішення конфлікту, які передбачали безумовне збереження територіальної цілісності країни. Жорсткі операції югославських військ проти албанських сепаратистів, які потягли численні жертви серед цивільних, викликали збурення громадської думки в Європі [19].

Діячі у країнах НАТО стверджували, що в результаті наступальних дій військ югославського Президента С. Мілошевича в Косово для НАТО настав час «стріляти або заткнути пельку» [20].

Розміщення в Косово миротворчої місії під керівництвом НАТО, відбулося у відповідності до резолюції Ради Безпеки ООН від 10 червня 1999 р. Відповідно до Військово-технічної угоди, розгортання сил було синхронізоване з виведенням з Косова сербських сил. Виведення сербських сил було завершено до 20 червня і КФОР виконала своє перше завдання з розгортання [18].

Впродовж усієї кризи сили НАТО знаходились на передових позиціях допомоги багатьом тисячам біженців, які були вимушені тікати з Косово в результаті сербської кампанії етнічних чистень. У регіоні підрозділи НАТО будували табори для біженців, центри прийому біженців і пункти харчування, а також доставили нужденним гуманітарні вантажі. У Албанії НАТО розгорнуло значні сили задля надання подібної допомоги і надало підтримку Верховному комісару ООН у справах біженців (УВКБ ООН) з координації польотів з гуманітарними вантажами, а також забезпечило додаткові польоти з використанням літаків, які надали країни-члени НАТО [21, с. 126].

Євро-атлантичний центр координації реагування на катастрофи (EADRCC), створений в НАТО в червні 1998 року, також відіграв важливу роль у координації зусиль УВКБ ООН з надання допомоги.

Станом на 2006 рік військові сили в Косово було скорочено з 46 000 до 16 154 осіб, з яких 3738 осіб становили представники держав-нечленів НАТО (зокрема Австрія, Азербайджан, Вірменія, Грузія, Марокко, Монголія, Фінляндія, Швейцарія, Швеція) [21, с. 127].

Політичним результатом операції НАТО проти Югославії стало встановлення контролю адміністрації ООН у Косово і втрата Сербією фактичного контролю за цим регіоном. Значна частина сербів виїхала з Косово під тиском місцевих албанців. Разом з тим, з допомогою миротворцям НАТО масштаби міжетнічного насильства зменшилися у порівнянні з 1998–1999 роками у десятки разів, а поліетнічний характер краю в цілому збережено.

Отже, провівши дослідження впливу НАТО на косовський конфлікт, доведено, ефективність НАТО на основі успішної співпраці між силами країн-членів НАТО і багатьох інших держав, що не входять до Альянсу: внаслідок операції НАТО в Косово 1999 р. було зупинено операції військ Югославії проти албанських загонів; імплементація угоди з припинення конфлікту і відновлення миру, встановлено контроль адміністрації ООН у Косово; втрата Сербією фактичного контролю за цим регіоном; повернення біженців і захист мешканців Косово, незалежно від їхнього етнічного походження.

Втім, сьогодні конфлікт сербів та албанців в Косово не є вирішеним, він є «замороженим», перебуває на стадії «невоєнного гібридного протистояння». Тобто, дослідники воєнних конфліктів, стверджують, що конфлікт в Косово має статус частково визнаної держави, і наразі у міжнарод-

ної спільноти немає чіткого уявлення, що з цим робити [22, с. 89]. На жаль, країни Західних Балкан, Боснія і Герцеговина, Чорногорія та Сербія, ймовірно, і надалі залишатимуться сприятливим ґрунтом для іноземної дезінформації як внаслідок зовнішніх, так і внутрішніх факторів. Зовнішня політика Сербії базується на «чотирьох стовпах» – встановленні збалансованих відносин з Європейським Союзом, США, Росією та Китаєм. Хоча членство в ЄС залишається стратегічною метою, особлива увага приділяється зміцненню відносин з Москвою та Пекіном, які не визнають незалежності Косово, на відміну від більшості членів ЄС та НАТО. Це створює середовище для активних дій іноземних гравців у медіа-просторі [23].

Висновки. Косовський конфлікт спричинив глобальну кризу світової системи безпеки: НАТО без формальної згоди Радбезу захищало світовий порядок у косовському протистоянні і завдало удару по сербській армії, щоб зупинити етнічне насильство в Косово, а Росія, опираючись на цей факт, почала діяти самостійно і втручатися у конфлікти інших країн, використовуючи фактор Косова як історичний прецедент для виправдання власної агресивної зовнішньої політики. Так, у 2008 році, після оголошення незалежності Косова та визнання нової держави провідними

країнами світу, Росія визнала незалежність грузинських автономій – Абхазії та Південної Осетії, у Молдові, де Придністровський конфлікт точиться вже десятиліттями; у Нагірному Карабасі, завдяки якому Кремлю вдається «тримати в тонусі» як Азербайджан, так і Вірменію, в Україні, де Росія у 2014 році завдала підступного удару, окупувала Крим та розв'язала воєнний конфлікт на Донбасі, який триває і досі.

Таким чином, різні конфлікти поєдналися в один «сценарій» і тепер будь-який конфлікт, який цікавить світових гравців, не розглядається тільки двома конфліктуючими сторонами, а вирішується з врахуванням всього комплексу геополітичних інтересів.

Головний урок, який повинна винести Україна з конфлікту у Косові, оскільки обидва конфлікти мають такі спільні ознаки: територіальні – відбуваються в Європі, зацікавлені сторони – Європейський союз, США, Росія, що перемога над гібридною агресією можлива лише шляхом консолідації країн Європейського союзу і США, а також підтримки з боку НАТО. Під способом отримання підтримки з боку НАТО розуміємо порядок отримання різних видів підтримки для ефективної протидії загрозам національній безпеці, що буде предметом подальших наших досліджень.

Список літератури:

1. Устав СР Србије, Устав САП Војводине, Устав САП Косова из 1974 године. Београд, 1974. 198 с. URL: <http://www.slv.esnik.com.mk/Issues/67DD2F3F5BB14EB4ADB0BB89FBFC9522.pdf> (дата звернення: 15.01.2022).
2. Рудяков П. «Балканська криза» (1991–2001 рр.): характер, особливості, наслідки. Політична думка, 2001. № 1–2. С. 79.
3. Гудби Дж. Принципы, лидеры и применение силы. Неразделенная Европа: Новая логика мира в американо-российских отношениях. М., 2000. С. 181.
4. Галузевий державний архів Міністерства закордонних справ України. Ф. 8. Оп. 175. Спр. 13 (700).
5. Мартынова М. Балканский кризис: народы и политика. М., 1998. С. 307.
6. Романенко С., Шмелева Б., Улуян А. Косовский синдром: генезис, риски, геостратегические последствия. Конфликт в Косово и международная безопасность. Мировая экономика и международные отношения, 2010. № 12. С. 119.
7. Югославия в огне: документы, факты, комментарии (1990–1992) / отв. ред. Е. Гуськова: Фонд югославских исследований и сотрудничества «Славянская летопись». М., 1992. Т. 1. С. 59.
8. Детрез Р. Косово. Отложената независимост. А. Данчева-Монолова (прев). Б. М., 2008. С. 123.
9. Устав Републике Србије 1990 г. Београд : Службени гласник Републике Србије, 1990. (Смедерево: «Дмитрије Давидовић»). 168 с.
10. Косово: старі рани та урок для України. Укрінформ. Мультимедійна платформа іномовлення України. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2537243-kosovo-stari-rani-ta-urok-dla-ukraini.html> (дата звернення: 25.01.2022).
11. Ткачик О. Албансько-Сербське протистояння в Косово (1990–1999 рр.). Етнічна історія народів Європи. 2012. Вип. 38. С. 95–102. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eine_2012_38_18 (дата звернення: 25.01.2022).
12. Применение санкций в соответствии с главой VII Устава ООН. URL: <https://www.un.org/securitycouncil/ru/content/repertoire/actions> (дата звернення: 25.01.2022).
13. Міністерство закордонних справ України. Україна і світ. Офіційний сайт України. URL: <https://mfa.gov.ua/10-faktiv-pro-zbrojnu-agresiyu-rosiyi-proti-ukrayini> (дата звернення: 27.01.2022).

14. Конфлікт Косово та Сербії продовжується : уроки для України. Майдан закордонних справ : офіційний сайт. URL: <https://www.mfa.gov.ua/publications/konflikt-kosovo-ta-serbii-prodovzhuetsia-uroky-dlia-ukrainy> (дата звернення: 31.01.2022).
15. Маначинський О. Косово і Метохія: історичні перехрестя. Київ, 2001. С. 40.
16. Резолюція 1199 (1998) прийнята Советом Безопасности на его 3930-м засіданні, 23 вересня 1998 г. URL: <http://hrlibrary.umn.edu/resolutions/SC98/R1199SC98.html> (дата звернення: 25.01.2022).
17. Улунян А. Косово после Руговы. Новое время. 2006. № 5. С. 34–35.
18. Резолюція 1244 (1999), прийнята Советом Безопасности на его 4011-м засіданні, 10.07.1999 г. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_309#Text (дата звернення: 25.01.2022).
19. Довідник НАТО. Роль Альянсу в миротворчих операціях та операціях з підтримки миру, 2006. 383 с. URL: <https://www.nato.int/docu/handbook/2006/hb-ukr-2006.pdf> (дата звернення: 25.01.2022).
20. Шатун В. Матеріали круглого столу «Подолання стереотипів щодо НАТО: українська перспектива в контексті європейського досвіду», 15 вересня 2006 р. Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2006. С. 341–354. URL: <https://ua1lib.org/book/3138753/868abd> (дата звернення: 28.01.2022).
21. Федонюк С. В., Лажнік В. Й., Моренчук А. А., Романюк Н. І. НАТО: історія, структура, діяльність, перспективи : навч. посіб. Луцьк : Вежа, 2008. 258 с.
22. Іщенко (Гумба) Н., Попов І., Щелін П. та ін. Конфлікти, що змінили світ. Харків : Фоліо, 2020. 186 с.
23. Дезінформація на Західних Балканах. Служба зовнішньої розвідки України : офіційний сайт. URL: <https://szru.gov.ua/news-media/stop-fake/dezinformatsiya-na-zakhidnykh-balkanakh> (дата звернення: 21.01.2022).

Borovyk L. A. DEFINING IN MASS MEDIA THE ROLE OF NATO IN THE KOSOVO CONFLICT: LESSONS FOR UKRAINE

On the basis of the retrospective analysis of the Kosovo armed conflict for the period analyzed, the description of the preconditions and factors of the conflict was carried out, six periods of conflict were identified, the role of NATO in resolving the conflict was determined.

It has been established that the Russian Federation in the media to date says that the main goal of propaganda at the strategic level was the formation of a positive one for the United States and NATO in the Balkans. Thus, it is proved that Russia uses these facts as a way to justify its own aggression against Ukraine (occupation of the Crimea and the war in the Donbas). It is determined that the current information space is characterized by increasing trends, who manipulate mass consciousness on a global scale and play a significant role not only in resolving armed conflicts, but also directly participate in their course.

Let conduct a retrospective analysis of the conflict based on the scientific literature and make a brief description of it. In 1945 -1992, the Federal Republic of Yugoslavia (FRY) existed on the Balkan Peninsula, and the Socialist Republic of Serbia was one of its subjects. Within the union, Serbia was like a federation within a federation, as it included the Autonomous Regions of Vojvodina and Kosovo. There was an increase in the rights of autonomy within the republic during the second half of the XXth century. In particular, according to the text of the Constitution of the Socialist Republic of Serbia in 1974, Belgrade was forced to coordinate all decisions regarding Kosovo and Vojvodina with the local authorities of the autonomies. The autonomous regions did not have the right to secede from Serbia.

Key words: *confrontation, armed conflict, information sphere, media, media technologies, NATO, manipulation, destabilization.*